



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem  
Varia Ervditione Noviter evoluta**

**Pexenfelder, Michael**

**Monachii, 1675**

Ethicè.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

seu simulato vultu, iniquo Mammonæ inhiantes, dolosâque manu rei alienæ insidiantes.

## SYMBOLVM XXXVIII.

Iason, ope Medæ, vellus aureum rapit.

7. *Metamorph.*

Ethicè.

1. Indoles magnanima. 2. Virtutis comes prudentia. 3. Eius calcatur, præmia. Aurei velleris origo. 4. Victoria sui. 5. Lucta Rationis & Appetitûs. 6. Aries Symbolicè.

**J**ason filius fuit *Æsonis*, fratris *Peliæ*, regis *Theſſaliæ*, qui *Æsonem*, mortuo *Creteo* parente, hereditate paterna everſurus, extorrem egit. Cuius impietatis ac injuſtitia ut ne pœnas daret, ſtatuit *Jasonem*, præclaræ indolis adoleſcentem, ex fratre nepotem, perdere; idque per cuniculos & inſidias. Conſilium igitur, haud novum tyrannis, ſuggerit juveni, ingenio manûque prompto, ſi vellet, ut dimidium regni cum ipſo partiret, proficiſcetur in *Colchidem*, regionem *Aſiæ* ad vellus aureum (commune tunc temporis heroicæ fortitudinis ac felicitatis pignus & experimentum) inde referendum, non ignarus, in quanta pericula conjiceret magnanimum pectus. *Jason*, cui ſedebar animo nullis cedere difficultatibus, cum alioquin ipſius ætas & indoles nihil humile, nihil ignavum caperet, incenſus ſtudio adipiſcendæ gloriæ, navim ingentem, *Argo* dictam ab architecto, fabricat è ligno quercûs *Dodonæ* fatidicæ, à *Pallade* oſtenſæ. Adſciſcit ſibi quinquaginta nobiliſſimos, fortiffimosque illius ævi juvenes, è tota *Græcia*, excitos, navigationis ſocios, ſpe novæ laudis, famæque immortalis conſequentes. In his ipſum *Herculem*, *Caſtorem* & *Pollucem* *Dioſcuros*, ſeu *Jovis* filios; *Zeten* quoque, & *Calain* *Bereadas*, nempe *Borea* vento prognatos; de quibus ſupra, multosque alios ſtrenuos viros. *E* vatibus eum ſecuti ſunt *Orpheus*, *Mopſus*, *Amphiaræus*.

Cùmque hi *Argonautæ* diu incertis itineribus in ignoto mari vagati fuiſſent, tandem deſideratum *Colchorum* portum, ubi fluvius *Phaſis* exit in mare *Ponticum*, tenuerunt. *Æta* vel *Æeta*, rex peregrinos comiter excepit. Cauſam tam laborioſæ navigationis ſciſcitantibus, reſpondet *Jason*,

B b 3

ſe



se aurei velleris asportandi causa, atque ad Peliam, regem Thessaliæ referendi, per tot discrimina advenisse. Rex Juvenem, & comites ipsius miseratus, quippe qui sciret, quàm arduum id negotium esset, exposuit Jasoni pericula, quæ in eo tentamento subeunda essent; opus esse virium haud quaquam humanarum: tauros domandos ignivomos, deinde ad arationem subjugandos: esse per vigilem draconem, velleris custodem, superandum: esse armatorum virorum, è dentibus draconis seminatis, repente enascentium exercitum excipiendum. Non terruerunt hæc, animum virtutis plenum; quin accenderunt magis, & ad audendum provocarunt.

Interim, dum juvenis immani se accingit conatui, *Medea* Ætæ filia, non magis amore hospitis advenæ capta, quàm periculo commota, post difficilem affectuum cum ratione luctam (timebat enim patriam, patrem, confanguineos offendere, & quodammodo prodere externis nuptiis) tandem commiseratione juvenis & eius virtute flexa, constituit, ei conjugii fœdere se adungere, & auxiliò, periclitantem juvare. Quocirca herbas quasdam in Hecata luco carptas, & certo carmine incantatas, porrigit Jasoni, futurum adversus omnia monstra præsentissimum præsidium.

Jàmque ad locum certaminis erat ventum, cum arripedes apparent tauri, ignem ore, naribus spirantes, & ipsas etiam herbas ardenti halitu incendentes, horridòque mugitu terrorem spargentes. Contremiscebant alienò periculò, Jasonis socii, ipse non movebatur suo. Nihil eunctatus objicit sese furibundis bestiis; fretusque amuleto, quod à *Medea* acceperat, mulcet palearia taurorum, & impositò jugò, illos aratro jungit, terram proscindit, dentes draconis, quondam à *Cadmo* interempti (nam aliquam eorum partem à *Pallade* acceperat) seminat; momentòque citius hastati & galeati prodeunt è terra viri, infesta Jasoni intentant arma. Non desuit sibi heros; saxum, ut erat monitus, ingens jaculatur in hostes, & ecce, conversis extemplo in semetipsos telis, mutuis vulneribus conciderunt omnes. Superest ergo vincendus draco, crista terribili, linguâ trifulcâ, fulmineis horrendus dentibus, custos arboris, ex qua vellus pendebat aureum, hunc ubi succò *Lethæis* de herbis expressò conspersit Jason, & valentia quædam verba addidit, continuò resoluta in somnum bellua, liberum heroi ad arborem permisit aditum. Ille deripit vellus aureum, tot votis exoptatum, tot laboribus quæsitum, & cum *Argonautis* comitibus clandestinè discedens, nobile spoliolum, & unâ *Medeam*, charissimam sponsam, in Thessaliam avehit.

Insequitur



Insequitur abeuntes iratus pater; hunc ut à via divertat Medea, *Abfyrum* fratrem, etiamnum puerum (quem secum fugæ comitem in hæc consilia traxerat) membratim conscindit & laniat: inque diversas spargit partes, ut scilicet persequentem regem obiectis laceri filii artibus averteret, & dum is se colligendis pueri membris detinet, effugiendi spatium inveniret. Successit crudelis dolus; patrem remoratur pietas; Medea cum Argonautis in Thessaliam, Jasonis patriam defertur, quæ heroas inclytos, post tot ac tantarum rerum gestam gloriam, immortalitatis famæ decoratos, læta & gratulabunda excepit.

Cæterum origo velleris aurei hæc fuit. *Phryxus* Athamantis Thessalorum regis, & Nephelæ filius, unà cum sorore *Helle*, defuncta matre, infidias Inus noveræ metuens, ariete conscenso, qui aureo vellere, lanatus, Pontum ex ea, quæ angustior erat parte, sublimis in aëre trajicere cœpit. *Helle* undarum territa strepitu in Pontum decidit, & submersa est; unde factum, ut pars illa maris deinceps *Hellisponti* nomen obtineret, *Phryxus* incolumis in Colchidem ad regem *Æetam* pervenit; à quo benignè exceptus, arietem Jovi, vel, ut aliqui volunt, Marti immolavit, & aureas illius exuvias in luco iis diis sacro suspendit. Aries verò vector inter sidera locatus, pristinam tenuit effigiem, atque à *Phryxo* *Phryxæus* est appellatus.

## Ethica.

I. (a) Quòd ingentia pericula in navigatione Colchica exantlanda, inque auferendo vellere aureo horrenda discrimina proposita, Jasonem nec à profectioe, nec ab aggressionem monstrorum abstergere quiverint, ostenditur, animum & bonitate naturæ præstantem, & virtutibus insigniter imbutum (id quod Jason instructori suo *Chironi* debebat) laudabilique gloriæ cupiditate incensum, nihil sapere humile, nihil abiectum; quin potiùs ipsis difficultatibus exacui, & ad fortiter, etsi periculose, faciendum, inflammari. Habent hoc sublimes spiritus; per Templum *Virtutis* ad ædem *Honoris* ascendere solent. Jason ubique victor, demonstrat, virtuti & magnanimitati omnia cedere, omnia pervia esse; nec quidquam tam arduum, quod non constanti, improbòque labore, animique firmitate attingere, tuique juris facere possis. Avida, inquit Seneca, est periculi virtus, & quò tendat, non quid passura sit, cogitat, marcet sine adversario; crescit in adversis. Et Ovidius:

Apparet virtus, arguiturque malis.

Silius :

(a) *Indoles magnamina,*



Silius :

----- Explorant adversa viros.

Et Seneca Tragœdus :

Virtutis est domare, quæ cuncti pavent

Nam Philosopho Romano teste : Non quia difficilia sunt, multa non audemus : sed quia non audemus, difficilia sunt.

II. (b) Sed tamen sine Medæ consilio, nihil præstitit Æsonides noster. Horatius canit, *Mole ruit sua, vis consilii expers.* Hoc per Medeam significatur; est enim *μῦθος cura, consilium*, à *μύ-δουα* curam gero; delibero, meditor, provideo, prospicio. Sine consilio & ratione prudenti impetus omnis, etiam in honestissimis caloribus, in ventos effunditur. Temeritas, inquit Curtius lib. 4. ubi primum effudit impetum, veluti quædam animalia, amisso aculeo, torpet. Et licet initio felicitas aspirare videatur, ad ultimum tamen temeritati non sufficit. *Medea* ergo jungenda *Iasoni*, & *Diomedis* sociandus *Ulysses*. Nulla sine sapientia fortitudo; vacillant vires, nisi consilio fulciantur. Etiam bestię ruunt in pugnas, sed cæcas. S. August. epist. ad Hieron. Qui vera virtute fortis est, nec temerè audet, nec inconsultò timet.

III. (c) Calcar ad virtutem erant Iasoni præmia, juxta Poëtam :

----- Quis enim virtutem amplectitur ipsam.

Præmia si tollas ?

Et alius ?

----- Laudatâque virtus

Crescit, &amp; immensum gloria calcar habet,

Delectet, inquit D. Gregorius hom. 17. in Evang. mentem magnitudo præmiorum, sed non deterreat certamen laborum. Iasone Duce, Virtute Comite, Gloria Auspice, fortissimi quique Græciæ juvenes, Argivæ robora pubis, & heroum genus, ut Catullus loquitur, incitati sunt ad fortitudinis eximium Decus longinquis è terris per mille pericula quærendum. Tanti est, incitamentum laboris ab exemplo & præmiis sumere. Iasonem imitatus est Philippus cognomento *Bonus*, Burgundiæ Rex, & Dux Brabantia, qui anno Christi 1429. (d) Ordinem ac Societatem Equestrem instituit, è viris nobilitate & opibus, clarissimis, quam *Aurei Velleris* appellavit. Illius insigne: Torques aureus, cum ignitabuli figura, scintillas de filice excutientis, dependente imagine sive Arietis Phrixæi, sive Agni Gedeonici, cum inscriptione: *Præmium non vile laborum.* Munus enim & partes horum sunt magnatum, Catholicam fidem armis tueri ac propagare, Christianæ

(b) Virtutis comes Prudentia (c) Calcar virtutis sunt præmia. (d) aurei velleris ordo.



Christiana tranquillitatem Reipublicæ defendere ac conservare: quòdque per ignitabulum innuitur, hostes orthodoxi nominis *fulgure terrere, fulmine ferire*. Aliquis hoc lemma affigit: *antè ferit, quam flamma micet*. Significat egregios animos Deo incitante cœlestes amoris flammæ ad defensionem religionis concipere, quibus inflammati, præclara obeunt facinora, & sibi ad vellus aureum, an potiùs ad beatam immortalitatem viam muniunt. Quos

Ardens exivit ad athera virtus.

Et quia hîc nobilitatis fit mentio per virtutem adeptæ, perque virtutem conservatæ, rectè quidam ait: Non illa homine Nobili dignæ laudes sunt, si formosus videatur; hoc muliercularum est. Non si robur & vires efferantur: athletarum est. Non si divitiæ prædicantur ab omnibus: negotiatorum est. Sed illa vera laus est nobilitatis, si plurima sapiat, præterita respiciens, futura prospiciens. Ipse investiget, & vel faciat, quæ legant alij: vel legat, quæ fecerunt. Aliud est sanguinem, aliud virtutem propagari. Tituli & honores quid nisi arbitria fortunæ, non argumenta virtutis, quæ Majorum gestis, non suis incubat?

IV. (d) Jam verò, quid *Tauri* sunt *aripedes*, naribus ignem efflantes, & à *Jasone* sub aratri jugum missi? quid ferrea armatorum *seges* de serpentinis dentibus enata, & in seipsam adversis hastis conversa?

Quando gravem medios jaculatus in hostes.

Est *Jason*. quid *Draco* pervigil arboris aureæ, unde vellus suspensum, custos? Nimirum per hæc denotantur pravi affectus, indomita cupiditates, efferatæ concitationes animi, quibuscum viro forti pugnandum est, & victoria referenda. Hic locum habet illud *Sapient. c. 10. Certamen forte dedit illi, ut vinceret*. Pugna sanè ardua, & magnos etiam heroas sternens. Nam *qui dominatur animo suo, major est expugnator urbium*. *Prov. 16. Id etiam Ethnici suspexere. Naso:*

Fortior est, qui se, quam qui fortissima vincit  
Mœnia.

Et:

Audax res vicisse alios; victoria major

Est animi fluctus composuisse sui.

Quantus expugnator urbium *Alexander ille Magnus*? Totius terrarum orbis victor sibi ipsi succubuit. Sapienter de illo *Arrianus lib. 4. vitæ*: *Alexandri præclara facinora documento esse possunt, sive quis corporis viribus polleat, sive generis splendore emicet, sive bellica vir-*

C e

tute,

(d) *Victoria sui.*



tute, felicitatēque Alexandrum ipsum superet, sive Africam simul & Asiam (quemadmodum ille animo destinārat) pernavigans subjugarit, sive Europam, Asiam, atque Africā tertiam adjunxerit, nihil hæc omnia homini ad felicitatem adipiscendam profutura sunt, nisi pariter moderatio animi accedat, quamvis res in speciem maximas gerat. Hæc ille. Sunt autem juxta Tullium in Tuscul. quæst. *Quatuor* maximè feroces animi perturbationes & impetus, qui bestiarum instar in virum, quamlibet fortem incurrunt. *Aegritudo* seu Dolor, *Cupiditas*, *Metus*, *Voluptas*. Hi sunt edomandi, & ut Rationi pareant, subjugandi, non aliter, atque Tauri & Dracones Colchici; hos vincit, quisquis seipsum vincit; Non vicit, de quo dixi, Alexander, qui *Iracundia*, velut ignivomo tauro in se impetum facienti, turpissimè cessit, quod inter alios Valer. Max. lib. 9. c. 3. testatur. Alexandrum, ait, ira sua prope modum caelo deripuit. Nam quid obstitit, quò minus illuc assurgeret, nisi Lysimachus leoni objectus, & Clitus hasta trajectus, & Callisthenes mori iussus? quia tres victorias totidem amicorum injustis cædibus victor perdidit? Eundem quomodo *Libido*, & *Ebrietas*, veluti tauri & dracones dejecerint, Curtius & Seneca præter alios memorant. Virum fortem, sui que, suorumque affectuum victorem describit S. Gregorius lib. 8. Moral. Fortitudo justorum est carnem vincere, proprijs voluntatibus contraire, delectationem vitæ præsentis extinguere, hujus mundi aspera pro æternis præmijs amare, prosperitatis blandimenta contemnerè, adversitatis metum in corde superare.

V. (e) Nihil est autem elegantius in hac fabula, quàm mirabilis lucta, *Rationis* & *Appetitûs* inter se dimicantium, & Medeam duas in partes distrahentium: hinc amore Jasonis advenæ pectus concutiente: inde pudore virginali, & insuper parentis *Ætæ* reverentiâ obstante, velus aureum prodi vetantis. Audiamus ipsam (nam ad mores informandos conducit) secum arduè pugnantem, & Jasoni, quanquam homini peregrino, virtute tamen formæque rara prædito metuentem:

----- cur, inquit, quem modò denique vidi,  
Ne pareat, metuo? quæ tanti causa timoris?  
Excute virgineo conceptas pectore flammæ,  
Si potes infelix. *Si possem, sanior essem:*  
*Sed trahit invitam nova vis: aliudque cupido,*  
*Mens aliud suadet. Video meliora, probòque,*  
*Deteriora sequor. Quid in hospite, regia virgo?*

(e) *Lucta rationis & appetitûs.*

Vreri,



Vreris, & thalamos alieni concupis orbis?

Hæc quoque terra potest, quod ames, dare. *Vivat, an ille*

*Occidat, in Diis est.* vivat tamen, idque precari

Vel sine amore licet. quid enim commisit Jason?

Quem, nisi crudelem, non tangat Jasonis atas?

Et genus, & virtus? quem non, ut cætera desint,

Forma movere potest? certè mea pectora movit,

Dixit, & ante oculos *Rectum, Pietasque, Pudorque*

Constiterant, & victa dabat jam terga Cupido.

Et jam fractus erat, pulsusque resederat ardor.

Quid sequitur? Appetitus adversus Rationem victoria. Nam quod illa construxerat, Affectus per aspectum juvenis denuo quasi expergefatus, destruit & evertit.

Cùm videt Æsoniden, extinctaque flamma revixit,

Et luctata diu, postquam ratione furorem

Vincere non poterat, frustra Medea repugnat.

Hoc erroneè. Potuisset enimverò vincere, si seriò voluisset; potuisset repugnate efficaciter, si mentem obfirmasset. Doctè scriptum est à M. Tullio lib. 1. Offic. in hunc modum: Duplex est vis animorum atque natura: una pars in appetitu posita est, quæ Græcis *ὄργαν* dicitur, & hominem huc & illuc rapit; Altera in ratione, quæ docet & explanat, quid faciendum, fugiendumque sit. Ita fit, ut Ratio præsit, Appetitus obtemperet. Ita Tullius. Sed quoniam hæc pars animi, appetitus, inquam (cujus motus Cicero cupiditates, libidines, concitationes, commotiones, perturbationes vocat) imperium alterius, superioris & melioris, accipere sæpius recusat, aut tergiversatur; hinc assiduum panè & intestinum in nobis bellum gliscit, cùm semina & primordia in ipsis generis humani principibus & protoplastis antecessisse cognoscimus: & ab eisdem deinde in omnem posteritatem miserabiliter transfusa. Hæc est illa pugna *Carnis & Spiritus*, de qua Apostolus Gal. 5. *Caro concupiscit adversus Spiritum: Spiritus autem adversus carnem: hæc enim sibi invicem adversantur.* Et Rom. 7. *Non ego, quod volo bonum, hoc facio: sed quod nolo malum, hoc ago.* Id quod alijs verbis Medea dixit: *Video meliora, proboque; Deteriora sequor.* Et hæc quidem, si corruptam naturam spectemus ita se habent; potentior autem *Gratia* hanc pugnam dirimit, & spiritui victoriam conciliat, juxta illud ejusdem Apostoli Philipp. 4. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Et Genes. 4. *Caino à*



cæde fraterna eruento, & meliora desperanti, dicitur: *Subter te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Non enim est æquum, ut servus, scil. Appetitus imperet: Ratio verò tanquam regina ac domina seruiat. Concupiscentia cedendo augetur: minuitur resistendo. Vox S. Augustini est, serm. 45. de temp. Pugnat concupiscentia; tu repugna: noli eam cedendo satiare, sed resistendo necare. Infessoris magis culpa est, quàm equi, si excutiatur. Non has affectiones habendo, sed eis malè utendo, delinquimus, ait S. Prosper. Et veterum Patrum dictum est: *non nocet sensus, si non adsit consensus.* Ad Stoicos est ableganda ἀπάθεια, seu affectuum vacuitas. Non est arbor solida, neque fortis, inquit Seneca, nisi frequens ventus incurset; ipsa enim vexatione constringitur, & radices certius figit: fragiles sunt, quæ in aprica valle creverunt. Virtutis cos est insultus appetitionum; induratur miles pugnando, & sibi dictum putat:

Tu ne cede malis, sed contrà audentior ito.

VI. (f) Neque aries Phryxæus nobis prætereundus est, cum multiplex ex eo doctrina suppetat. Nam 1. Quòd Phryxum & Hellen per alta vexerit animal hoc, aurea lanà decoratum, ostenditur, homines per divitias in sublime efferri. 2. Quòd Helle ex eo delapsa in Pontum deciderit, indicatur divitias mentibus infirmis, quales sunt feminarum, plus exitij, quàm emolumenti adferre. 3. Quòd per mare aries vectorem egerit, significatur, navigationes periculosas ad peregrina littora opum augendarum causa institui:

Per mare, per terras currit mercator, & ignes.

Deinde, inviam virtuti nullam esse viam. 4. Quòd pro arietinis exuvijs asportandis, tanta fuerint discrimina suscipienda, denotatur, quanto sit opus molimine ad opes comparandas, & quidem cum salutis non raro impendio; nam tauri flammivomi, pestilentes dracones, armata virorum segetes obijciuntur, ditescere, & possessiones suas extendere volentibus. 5. Quòd præstantissimi quique heroës pro vellere arietino adipiscendo vitam & fortunas suas exposuerint: summæque gloriæ loco duxerint, spoliū hoc è Colchide abstulisse monstratur per symbolum, quibus ornatum oporteat esse dotibus animum heroicum & Principalem. Laudatur in Proverbijis sacris c. 30. *Gallus succinctus lumbos, & aries,* Nam arietis cornua, Aliano teste, elephantus exhorrescit; & quid hæc ad immanem ejus proboscidem? Hoc decet Principem, ut etiam majorem, quàm ipse sit, non timeat, sed timeatur ab illo: potentior est, qui viribus

(f) Phryxæus aries quarum rerum Symbolum.



ribus collectior, quod Salomon innuit per succinctos Arietis lumbos. Deinde dux gregis est Aries. Princeps præcat exemplo. Aries cornibus strenuè decertat; Reptori populi depugnandum est pro subditorum bono. Aries inter sidera locatus denotat ascentationem, quæ Divites, lanâ scilicet aureâ villosos arietes, in cœlum attolit. Præterea significatur, viros fortes, & arietinis spolijs indutos, hoc est rebus præclare gestis celebres, famâ super æthera ferri. Equidem Arietem apud veteres Symbolum heroicæ fortitudinis fuisse, Pierius docet lib. 10. c. 26. hieroglyph. Carolus, inquit, fortissimus Burgundionum Dux; Caroli V. Imp. avus Sodalitatem è viris lectissimis instituit, cui ab *Arietino Capite* cognomentum indidit, & singulis aureum hujus animalis caput gestandum dedit. In moneta quoque Galineï Imp. aliquis extat nummus, in quo aries expressus cernitur, cum inscriptione *Iovi Cons. Aug.* Quid quod Jupiter ipse Hammonius, arietinis cornibus ab Ægyptijs representaretur, quem veluti salutiferum, salutisque Deum mirificè venerabantur. atque hoc imitandum magnis est animis, ut beneficentiâ præstent. Et verò constat, jam olim columnis arietina capita adsculpta fuisse, corymbis inde propendentibus, qui foliorum & fructuum varietate lasciviebant. Quò quid aliud innuitur, quàm viros heroicæ fortitudinis (cujus imago caput arietinum est) esse patriæ columnas & colamina, eam quæ virtute sua temporibus belli tuendo: quæ providentiâ tempore pacis gubernando, conservando, bonis omnibus augendo?

In auratam Phryxi arietem sic quidam argutè,

Impia Thebæ fugientem regna Novercæ

Fulva auro Phryxum per freta vexit Ovis,

Post ubi confedit securo in littore Vector,

Ut vellat vellus nobile, mactat ovem.

Nimirum solet hoc auri furiosa cupido,

E secta miseri pelle crumena rubet.

